

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 17. Barbari in necem Petri Romeri & Sociorum conjurant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

nuerant. Sed jam pace domi utcumque sancitâ, & aucto Sociorum numero, summo perê desiderabant trans Paraquarium facem Evangelicam inferre: multorum enim relatu cognoverant, eam terram, quæ inter Itatinos & Peruviam, ingenti centum & quinquaginta leucarum tractu in longum variâ latitudine extenditur, frequentissimam esse Barbarorum pagis, nondum Christianam legem professis: sperabantque, plura oppida in ea Americæ parte fundari posse, si se eò Societas intramitteret. Porro difficilis erat hæc Provincia, Ariolorum & Apostatarum face passim infesta; exigebatque hominem expertum æquè ac magnanimum. Quamobrem Franciscus Lupercius Provincialis, cum è præteritis facinoribus tanto oneri parem Petrum Romerum cognovisset, per litteras eum monet, ut quamprimum capesseret Itatinensem provinciam, & trans Paraquarium fluvium produceret imperii Christiani fines. Is ex Assumptionis urbe, in qua Collegium Vicariâ potestate regebat, abiens, superatis fœdissimis paludibus & ericetis, ubi provinciam suam tenuit, adhibitis in consilium Patribus, & Neophytorum primoribus, statim egit, num quid in præsentiarum obstarer, quin ultra Paraquarium fluvium Christianæ leges promulgarentur? Ex quo consilio sic discessum, ut omnes existimarent, rem tot annis & tantis votis expertam non ultra esse differendam. Quare Romerus, assumptis in socios Justo Vansurkio, diu Itatinensi missioni cum laude præfecto, & Matthæo Fernandio, Societatis candidato, necnon ex utroque Neophytorum nostrorum oppido fidelissimis capitibus, anno millesimo sexcentesimo quadagesimo-quinto se dat in viam, transmissoque per Pataguatum, ferocissimorum hominum, fines Paraquario, duodevigesimo ab discessu die primos Barbarorum pagos ingressus, reperit plerosque Societatis famâ præoccupatos, ab Christiana lege non admodum abhorreere: volebatque abundantioris messis desiderio ultra pergere; sed tum ab Sociis, tum ab incolis absteritus est, affirmantibus optima principia corruptum iri, si se præcipitaret.

OB id Romerus, ampliori spe dilatâ, in primis pagis hæretis, apud Curupaum, magni nominis Casiquium, sedem fixit: quod cum convenissent è propinquis locis multi mortales, futuri oppidi aream designat, adiculam Divæ Barbaræ, à Francisco Lupercio Provinciali in patronam novæ provinciæ designatæ, dedicat, erectâque solemnî ritu Cruce, nostræ Religionis initia apud frequentes Barbaros explicat. Qui quia ostenderent, superstitione relicta, Patribus instruendos se velle tradere, omni ope apud Majores suos contendendum putavit, ne tantæ rei promovendæ auxilia opportuna deessent. Quapropter ad Franciscum Lupercium Provinciale litteras dat, postulans, ut quotquot posset Sacerdotes, periculorum contemptores, laborum amatores; gloriæ Divinæ amplificandæ cupidos, animarum Christo lucrandarum avidos, suum in subsidium quamprimum mitteret, non defuturam magnis animis materiam: sperare enim se totam eam regionem, quæ inter Tucumaniam, Peruviam, & Paraquariam, immenso prope intervallo concluditur, devictis ferocissimis nationibus, pulso dæmone, Christo posse subjugari. His peractis, comites Neophytos omnes, sex solummodò apud se retentis, ad vetera oppida remittit: Justum Vansurkium abs se cum mandatis amandat, ut ab Laureano Sobrino, Collegii Assumptionis Rectore; ducentis leucis distante, instrumenta ad fundandum oppidum idonea instanter peteret. Interim verò dum subsidia præstolatur, negotium suum apud Superos urgens, continuis precibus orabat, ne stygiis artibus tantæ spes corrumperentur. Si ab oratione discederet, in id maxime intendebat, ut vicini, remotique populi, ad sequendas Christi partes adjicerent animum.

FORTE sub id tempus, Martio vel Aprili mense, eò loci aderat cum suo nepote ex remotis locis commercii ergò advena Ethnicus, quem Romerus disertè de mysteriis nostris edoctum, liberaliterque donatum, multis verbis rogavit, ut Christi partibus populares suos conciliare veller: si id faceret, summam gratiam apud se initurum. Guiraqueraius (id advenæ nomen erat) roganti in speciem assentiens, summâ dissimulatione, ita ab Romero discessit, ut suos ad

novum

Paraquarium
facem Evangelicam in-
fert.

1645.

Terra itiani
Paraquar-
ium.

Petrus Ro-
merus expedi-
tioni præ-
ponitur.

Ab Indiis be-
nevole reci-
pitur.

CAPUT
XVI
Petrus Ro-
merus Divæ
Barbaræ op-
pidi funda-
menta jacit.

Subsidiarios
petit.

Vansurkium
in Paraqua-
riam amanda-
t.

CAPUT
XVII
Barbari in
necem Petri
Romeri &
Sociorum
conjurant.
Guiraque-
raius proditor.

novum oppidum, atque adeò ad Fidem Christi, invitare velle videretur. Sed is, suopre ingenio ferox & subdolos, in patriam redux, nihil fatius habuit, quàm si populares suos in Christianæ legis præconem acerrimè exacerbaret. Igitur quamvis plerique Societatis famâ alleciti haud ægrè nuncium acciperent, tamen multi offensionem ostenderunt, præsertim hi, qui è Foïensi coloniâ, deserta Fide, aut ex Peruvîæ finibus, majoris libertatis spe, ad Ethnicos transfugerant: inter quos eminebat Mborosenius, apud Mamalucos quondam captivus, sed jam fugâ elapsus, concubinarum multiplicitate infamis, & ariolandi arte pro Deo se venditans, qui si oppida conderentur, phantasticæ divinitati suæ timens, sic circumjacentes populos in Romerum exasperasse fertur. In confinio, inquit, summæ miseræ felicitatisque versamur, ô Sodales: utramvis nova religio vel admissa, vel repulsa nobis concedet; in quam partem inclinabimur, declivis est via. Novæ religionis Sacerdotes, transmissis Paraquario, in viciniâ sedem jam fixere, quorum institutum est munusculis animos palabundorum allicere, allecitos novis superstitionibus initiare, initiatos ad oppida reducere. Reductis verò severas leges imponunt, pluralitatem uxorum vetantes, & gentis etiam primores ad unam vetulam adigentes. Vino se ingurgitare, trucidare, pervagari, lubricines facere, apud novæ legis Magistros omninò vetitum est. Sed ne verba vobis dare videar, animum advertite in Nianduabuzuvium, Itatinensium facilè principem, irremediabili exilio levissimam culpam cum suis asseclis luentem. Conferre, si lubet, eam miseriam cum nostra, & avorum nostrorum libertate, qua quidquid lubebat, impunitis licebat, & disturbate periculosa principia, ne tempore, & advenarum industriâ, sine remedio malum corroboretur. In exemplo sint tot Neophyti, ab Societatis hominibus quasi indagine inclusi, qui quamvis jugum excutere jam velent, minimè possent: nam ubi nova religio animos mortalium fascinârit, corpora miserabili servitute simul illaqueentur necesse est. Sed remedium in manibus versatur, mali scilicet caput amputandum, ne pullulet. Morte luat temeritatis pœnam advena Sacerdos, ut severitatis exemplo alii ab audacia absterceantur. Hanc orationem excepit Guiraqueraii proditoris debacchatio, atram irarum bilem & impietatis venenum in Societatem evomentis, Christianæque Religionis onera in immensum extollentis, donec conspiratio consisteretur.

*Mborosenius
conspirat.*

*Mborosenii
oratio.*

**CAPUT
XVIII.**

*Petrus Ro-
merus, Mat-
thæus Fer-
nandus &
Gonsalvius
Neophytus
mactantur.*

ostentum.

*Tucambius
sicariorum
Dux.*

CONFLATA conjuratione, Tucambius expeditionis dux, Guiraqueraio proditore in Socium assumpto, quadraginta sicarios armat, & ac si se suosque advenæ Sacerdoti Baptismi ergò traditum ipse, dissimulanter iter capeffit. Romerus contra, longè alia consilia volvens animo, cum summa cura excolebat Christianæ Religionis candidatos. Quod ab ea re otii erat, Divinis meditationibus impendens, Superos precibus fatigabat, ne prospera principia dæmonis odio disturbarentur. Hæc agitati res mira accidit: nam sacerdotale pensum persolvere volenti visum Romero est, precum Breviarium sanguine madere. Quæ re perspectâ ad Neophytos comites conversus: *Superi*, inquit, *de eruenta morte hoc prodigio forte nos admonent.* Cui subintulit Gonsalvius, è Tarecensibus Neophytis unus: *Quid quid sit de aliis, ego sanè non tergi-versabor, & vitam animamq, Christo lubenter impendam.* Nec inane fuit prælagium: nam nondiu post Tucambius, sicariorum dux, per dissimulationem, ne præda elaberetur è manibus, per certos homines Romero nunciat, se non procul oppido abesse, altero die cum numerosa suorum manu disciplinæ Christianæ ergò eò perventurum. Non defuit, qui tunc Romerum de necis periculo moneret. Altero die summo mane, nescio quæ anus cursu multum anhelans iteratò nunciavit, Barbaros ex remotis locis sicariorum more pictos non procul abesse, si se suamque vitam amaret, fugâ periculum præverteret. Contra ille felicem se futurum aiebat, si suâ morte Christi Fidem testari, & barbaram gentis impietatem sanguine expugnare posset. Itaque quamvis vacuo ferè in oppido, plerisque ad rusticationem dilapsis, versaretur, adduci non potuit ut fugeret: quin Gonsalvium Neophytum arma ad reprimendam vim expedire meditantem repressit, monens non nocendi, sed benefaciendi ergò, periculis se insinuasse.

Mox